

ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายใน
โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง
สังกัดกรุงเทพมหานคร

นางสาวจิรวรรณ เมฆมณฑา*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยการเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ราชด้านพบว่า ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพและด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และราชด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน 3) ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และราชด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน

คำสำคัญ

ความคิดเห็น ครู การนิเทศภายในโรงเรียน

บทนำ

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 คือ การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสำเร็จ

* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้จึงอยู่ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสำคัญ บุคคลที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จดังกล่าวได้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้และครูบุคลากรในสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2547 : คำนำ) งานบริหารการศึกษามีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาในการทำงานให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพ ผู้บริหารต้องทำงาน 2 อย่าง คือ การบริหารและการนิเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารและการนิเทศเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร ดังนั้น การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนต้องเป็นกระบวนการบริหารที่ใช้แผนและกระบวนการนิเทศเป็นเครื่องมือในการบริหาร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีเป้าหมายชัดเจนและเกี่ยวข้องกับสภาพโรงเรียน รวมทั้งมุ่งมั่นในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อมุ่งพัฒนาโรงเรียนซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารความรู้และงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า มีผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น สุรพล สีขาวอ่อน(2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของบุคลากรและขนาดของสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษาจำแนกตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา ควรจัดให้มีโครงการนิเทศในแผนปฏิบัติการประจำปีและนำไปใช้อย่างจริงจัง โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ควรมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยใช้หลักกัลยาณมิตร เขตพื้นที่ควรออกนิเทศ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลและแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อพัฒนาและควรจัดอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงานทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ นวพรรณ พันธุ์สวัสดิ์ (2558, หน้า 4) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหาร การศึกษา และในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร จึงมี ความสนใจจะทำการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตดิน แดง สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศ ภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขต ดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนของสำนักงาน เขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 255 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนของ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 155 คน โดยใช้ตารางเครจซ์และมอร์แกน (Krejice & Moregan) และสุ่มแบบชั้นภูมิโดยการเทียบสัดส่วน
2. เนื้อหาที่ใช้ในงานวิจัย คือ ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ ด้านการพัฒนา หลักสูตร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติ การสอนในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 255 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของครูในโรงเรียนของ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้จำนวน 155 คน โดยใช้ตารางเครจซ์และมอร์แกน

(Krejice & Moregan) และสุ่มแบบชั้นภูมิโดยการเทียบสัดส่วน ประกอบด้วย ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 วุฒิกการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 ประสบการณ์ในการสอน 10 – 20 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 และประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ถามเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียน 5 ด้าน จำนวน 47 ข้อ ได้แก่ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน รวมถึงข้อเสนอแนะของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ ค่าดัชนีสูงกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach' Alfa Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 155 ฉบับ ในระหว่างวันที่ 8 – 12 พฤษภาคม 2560 แล้วเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จนได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) กับตัวแปรวุฒิการศึกษา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) กับตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ และด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ทั้งนี้เนื่องมาจาก โรงเรียนในสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มีการพัฒนาตนเองและดำเนินการนิเทศภายในตามกลยุทธ์ของโรงเรียน เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นการช่วยเหลือครูผู้สอน โดยตรง ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ ช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้เรียน และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น พร้อมทั้งช่วยพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้เกิดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูผู้สอนด้วยกันและระหว่างครูผู้สอนกับผู้บริหาร และยังเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้ ตามมาตรฐานการศึกษาด้วย ดังที่ นवलจันทร์ พูลสวัสดิ์ (อ้างถึงใน ราตรี สายเขียว, 2557, หน้า 15) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง ความพยายามทุกวิถีทางของบุคลากรที่อยู่ในโรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน ที่จะนำไปแก้ไข ปรับปรุง แนะนำ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุจุดหมายตามที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาสร้างสรรค์การปฏิบัติงานของครูต่อการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นด้วย สอดคล้องกับ สุทฤษฎี ศรีไสย์ (2549, หน้า 3) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ครูหรือผู้สอน เพื่อให้เป็นครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทางกายภาพที่จะช่วยให้ครูได้รับความรู้ ความเข้าใจในสิ่งนั้นมากขึ้นซึ่งผลดังกล่าวจะทำให้แก่นักเรียนที่เป็นเป้าหมายหลักของการเรียนการสอนได้รับผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่จากการสอนของครู รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณากร ศรีสองเมือง (2552, หน้า 45) ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ตามความ

คิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวพรรณ พันธุ์สวัสดิ์ (2558, หน้า 4) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในของ ผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1 ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนในสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ศึกษา ดูงาน ประชุมปฏิบัติการ อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาประสบการณ์ทางอาชีพ วิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล จัดทำแฟ้มพัฒนางานของครู และพัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ ทำให้ครูประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและมีผลงานทางวิชาการ จากการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ ส่งผลให้ครูได้รับการเลื่อนวิทยฐานะเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับ อัญชลี โพธิ์ทอง (2551, หน้า 13) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามี เป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนาครูทั้งด้านวิชาชีพคือฝึกให้มีประสบการณ์ตรง เช่น การประชุมอบรม สัมมนา การทดลองใช้หลักสูตรวิธีสอนและประสบการณ์โดยอ้อม เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ครู มีโอกาสพบปะทางวิชาการ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ช่วยสร้างครูให้มีลักษณะความเป็นผู้นำ การ ทำงานร่วมกับคนอื่นอันจะยังผลให้เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น กล่าวโดยย่อก็คือมุ่ง พัฒนาคณะและพัฒนางาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย วิเศษกุลพรหม (2550, บทคัดย่อ) งานวิจัยพบว่า ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะ ความก้าวหน้าของครูผู้สอนจะต้องขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานในการพัฒนาการเรียนการสอน โดย ครูจะต้องปรับความคิด ปรับวิธีการทำงาน และปรับตัวให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมวิชาชีพครูในยุค ปฏิรูปการศึกษา พร้อมทั้งจะต้องปรับระบบความก้าวหน้าของตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้วยการนิเทศภายใน

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียน ของ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับในการใช้และการพัฒนาหลักสูตร เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนการสอนการ วัดผล ประเมินผล โดยการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่มีการพัฒนาหลักสูตรที่ดี เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างได้ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม สัมมนาทางวิชาการ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้ง

ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ ทำให้โรงเรียนมีหลักสูตร และมีประสิทธิภาพ ทันสมัย ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทำให้สามารถพัฒนาครูและนักเรียนได้เต็มตามศักยภาพ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ(2552 , หน้า 33) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการนิเทศเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ว่า เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ สดส ศรีสวัสดิ์ (2549, หน้า 26) ที่ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนพัฒนาครูช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษา และสอดคล้องกับ

1.3 ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากครูในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงาน ร่วมกันคิด ร่วมรับผิดชอบ ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งให้ความชื่นชมกันเมื่องานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดไว้ ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ในโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ณรงค์ศักดิ์ ไชยชมภู (2550, หน้า 25) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับครูทุกคน เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะของการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายในสถานศึกษาเดียวกันรู้ปัญหาและความต้องการ จึงช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ วีระชาย กำเนิดมณี (อ้างถึงใน จรรยา หาญรบ, 2559, หน้า 19) ที่ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของครู โดยใช้หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตยโดยอาศัยความร่วมมือร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของครูในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ ไวลส์ และ โลเวลล์ (อ้างอิงใน อภิรดี มนุษย์พันธุ์, 2551, หน้า 9) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การแนะนำซึ่งกันและกัน วางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน เพื่อหาทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

1.4 ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง ได้ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และสนับสนุนงบประมาณให้ครูศึกษา คู่มือทั้งในและนอกสถานที่ อำนวยความสะดวกในด้านสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ ส่งผลให้ครูพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถพัฒนา นักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังที่ สุทฤษฎี ศรีไสย์ (2549, หน้า 3) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ครูหรือผู้สอน เพื่อให้เป็นครูที่มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทางกายภาพที่จะช่วยให้ครูได้รับความรู้ ความ เข้าใจในสิ่งนั้นมากขึ้น ซึ่งผลดังกล่าวจะทำให้นักเรียนที่เป็นเป้าหมายหลักของการเรียนการสอน ได้รับผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่จากการสอนของครู รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของ โรงเรียนที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ กรองทอง จิระเชษฐกุล (2550, หน้า 4) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายใน โรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักคือการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทุกด้านทั้งทางร่างกายสติปัญญาจิตใจอารมณ์และสังคมให้เต็มตามวัยและตามศักยภาพโดยความ ร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

1.5 ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อยู่ ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู เห็นความสำคัญของการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน จัดหาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการใน ชั้นเรียน รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ จัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาและการพัฒนาการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการบันทึกผลหลังการสอนแล้วนำปัญหาที่พบบ่อยมาทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน และมีการนิเทศติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู อย่างต่อเนื่อง ทำให้การนิเทศภายในโรงเรียนด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ของสำนักงาน เขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า ก 37) ได้กล่าวถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ 1)

กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 2) พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผล ในการตอบปัญหาการผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ 3) พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยระบบการวิจัย 4) รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัย อวตดา อารอบ (2556, หน้า 55) ได้สรุปว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ และประสานความร่วมมือในการศึกษาตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัย หรือการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถานศึกษาอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัย รุ่งอรุณ ต๊ะต้อใจ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารติดตามการวิจัยในชั้นเรียนที่มอบหมายให้ครูทำอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 เรื่อง เป็นการเสริมสร้างโอกาสให้ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีความสำคัญในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครู และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครูควบคู่ไปด้วยก็จะทำให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานครไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และรายด้านทุกด้านไม่ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การได้รับมอบหมายงานของครูไม่ได้มอบหมายตามวุฒิการศึกษา แต่ได้รับการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ ความถนัด และความพร้อมของครูแต่ละคนดังนั้นความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจึงไม่ต่างกัน ความรู้ความสามารถในการทำงานของครูส่วนมากเกิดจากประสบการณ์ในการฝึกฝน การมอบหมายให้ครูเป็นหัวหน้าในการทำงาน เช่น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้น หัวหน้าโครงการ หรือหัวหน้างานต่าง ๆ ก็มอบหมายตามความเหมาะสมของครู ไม่ได้คำนึงถึงวุฒิการศึกษา ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจึงมีโอกาสได้ปฏิบัติงานที่หลากหลายเช่นเดียวกัน

และทุกคนได้รับความเสมอภาคในการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งการอบรม ประชุม สัมมนา และการศึกษาต่อ ดังนั้นครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันจึงความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน จึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สายช่อ ทองสุข (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรี กับ สูงกว่าปริญญาตรี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานครไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น ครูทุกคนได้รับการอบรม ศึกษา ดูงานทั้งในและนอกสถานที่ ได้รับการอำนวยความสะดวก ด้านสื่อการเรียนการสอน การแนะนำวิธีการ รายละเอียด การจัดทำแผนการสอน การพัฒนา หลักสูตร การวิจัยในชั้นเรียน และการส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนาประสบการณ์ทาง อาชีพ การเลื่อนวิทยฐานะ ประกอบกับครูมีกระบวนการทำงานเป็นทีม ทุกคนมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงาน มีการวางแผน การทำงานร่วมกัน และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบใน การทำงานด้านการนิเทศอย่างชัดเจนตามความสามารถของครู ทำให้ครูทุกคนมีบทบาทในการเป็น ผู้นำและผู้ตาม ส่งผลให้ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของซึ่งกัน ทำให้ครูที่มีประสบการณ์ในการ ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ของสำนักงานเขตดินแดง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย รุ่งอรุณ ต๊ะต้อใจ (2558, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูต่อการ นิเทศภายในโรงเรียน ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียน เครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่พบ ความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ควรจัดหาและอำนวยความสะดวกแก่ครูด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และให้งบประมาณอย่างพอเพียงในการจัดทำ โครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน

2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ควรกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ครูอย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อไม่ให้ครูบางส่วนรับภาระงานมากเกินไป จนทำให้รู้สึกท้อไม่ได้รับความยุติธรรม อันจะนำไปสู่การแตกความสามัคคีได้ และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและการทำงานกลุ่มให้แก่ครูอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3. ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางอาชีพ เปิดโอกาสให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพ พัฒนาเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และเลื่อนวิทยฐานะของตนเอง

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารอำนวยความสะดวกด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำ และผู้บริหารควรกำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา

5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนควรจัดหาตัวอย่างงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีมาให้ครูได้ศึกษา พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และส่งเสริมให้ครูนำการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาสภาพและปัญหาของการนิเทศภายใน โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ควรศึกษาความต้องการของครูต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง

เอกสารอ้างอิง

กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายใน โรงเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จรรยา หาญรบ. (2558). *การศึกษาปัจจัยและปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนในสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ณรงค์ศักดิ์ ไชยชมภู.(2550). การนิเทศภายใน โรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ชาญชัย วิเศษกุลพรหม. (2550). การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- คุณากร ศรีสองเมือง (2550). ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2.ปทุมธานี : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 วไลยอลงกรณ์.
- ราตรี สายเขียว. (2557). สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รุ่งอรุณ ต๊ะต่องใจ (2558) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนเครือข่ายที่ 33
 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. บทคัดย่อ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
 บริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนรามคำแหง.
- สดใส ศรีสวัสดิ์. (2549). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวพรรณ พันธุ์สวัสดิ์. (2558). ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศภายในของผู้บริหาร
 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2549). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรดี มนุษย์พันธุ์. (2551). การนิเทศงานวิชาการของหน่วยศึกษานิเทศก์โรงเรียนในสังกัดเทศบาล
 นครเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อวิธดา อารอบ. (2556). การศึกษาสภาพการนิเทศงานวิชาการในสถานศึกษาตามความคิดเห็น
 ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง.
 จันทบุรี : วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.